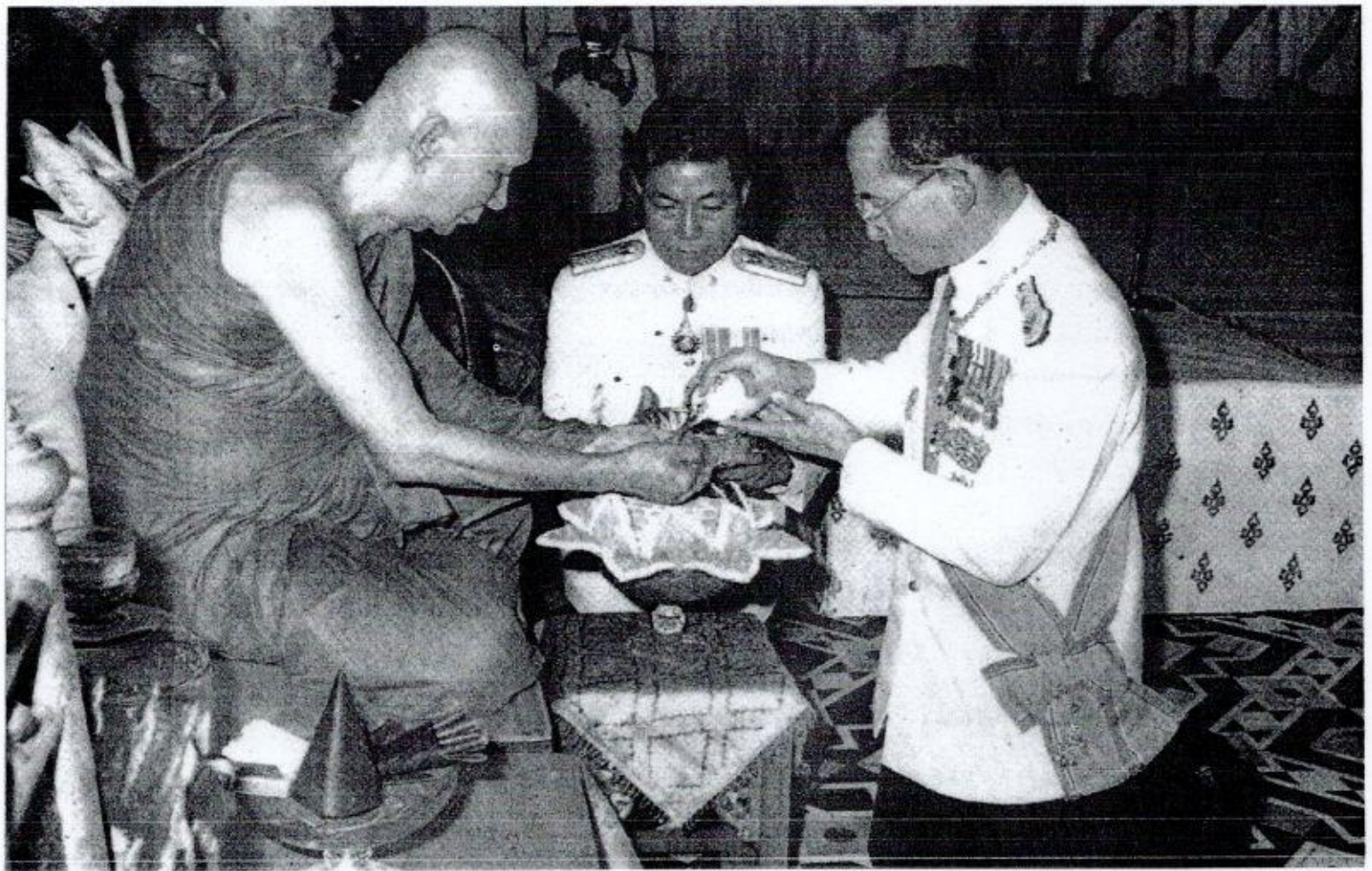

ภาพจากหนังสือ “เอกษัตริย์อัจฉริยะ” หน้า 415, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2539

พระเจ้าผู้สร้างเอกภาพแห่งแผ่นดิน

(The Unifying King)

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์*

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ พระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่ล้วนแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของปวงประชาไทยทั้งสิ้น สมดังพระราชปณิธานที่ตรัสไว้ในพระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก

เมื่อปี พ.ศ. 2493 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

คำว่า “มหาชนชาวสยาม” ในความหมายของพระองค์ ไม่ได้หมายความว่าแค่คนไทย หรือคนที่อาศัยอยู่ในผืนดินไทยมา

นานหลายชั่วอายุคนเท่านั้น แต่ได้ทรงรวมไปถึงคนทุกเผ่าพันธุ์ ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ทุกสถานภาพ ที่อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทย

จากการศึกษาวิจัยพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่พระองค์ทรงปฏิบัติ และจากการวิเคราะห์สถานการณ์สำคัญๆ ที่พระองค์ทรงมีส่วนช่วย

* ผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา kriengsak@bangkokcity.com, <http://www.ifd.or.th>

บ้านเมือง ตลอดระยะเวลา 55 ปี ที่ทรงครองราชย์ พบว่า วัตถุประสงค์ เบื้องหลังพระราชกรณียกิจจำนวนมาก พระองค์ทรงกระทำเพื่อสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นในแผ่นดิน และทรงสมควรได้รับการเทิดพระเกียรติเป็น “กษัตริย์นักสร้างเอกภาพ” (The Unifying King)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระองค์ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในทุก ๆ ศาสนา ทรงส่งเสริมสนับสนุน และเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นองค์ประธานในการประกอบพิธีทางศาสนา และงานสมโภชที่สำคัญของศาสนาต่าง ๆ ตลอดมา นับตั้งแต่ขึ้นครองราชย์

พระองค์ทรงถือว่าพลเมืองทุกคนเป็นเอกภาพเดียวกันภายใต้คำว่า “ไทย” และ “ในความแตกต่าง” ทั้งสิ้นในชาติ ไม่ว่าจะเป็นมาจากเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ อุดมการณ์ทางการเมือง มีพระองค์ทรงเป็นผู้เชื่อมร้อยไว้ ผู้สานความสามัคคี และผู้ลดช่องว่างความแตกต่างให้เกิดขึ้นในกลุ่มประชาชน ทรงทำให้ชาวทองที่สมควรจะผูกเรือนบ้นไป กลับได้รับการเชื่อมผสานให้แข็งแกร่งกว่าเดิม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจในฐานะนักสร้างเอกภาพ

พระองค์ทรงปฏิบัติด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่คนทุกฝ่าย โดยมีได้ทรงถือว่าพระองค์เป็นพวกใด

ฝ่ายใด พระราชกรณียกิจที่สามารถยืนยันความเป็นนักสร้างเอกภาพของพระองค์ ได้แก่

1. ทรงสร้างเอกภาพระหว่างเชื้อชาติและศาสนา

ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกของทุกศาสนา พระองค์ทรงเข้าพระทัยดีว่า การไม่ให้เสรีภาพใน

ความขัดแย้งหรือความแตกแยก โดยเฉพาะศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ พระองค์ทอดพระเนตรเห็นว่า มีความขัดแย้งเกิดขึ้นมากกว่าศาสนาอื่น ๆ พระองค์จึงทรงเอาพระราชหฤทัยใส่มากเป็นพิเศษ โดยทรงอุปถัมภ์ศาสนาอิสลามด้านต่าง ๆ อาทิ ทรงมีพระราชดำรัสให้แปลคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย ทรงส่งเสริมศาสนาอิสลาม เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับยังพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ทุกปีอย่างไม่ทรงหวั่นเกรงอันตราย ทรงส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพของประชาชน และมีโครงการในพระราชดำริจำนวนมากเกิดขึ้น อาทิ โครงการชลประทาน “มูโนะ” จังหวัดนราธิวาส โครงการลุ่มน้ำบางนรา โครงการพรุโต๊ะแดง โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง เป็นต้น นอกจากนี้พระองค์ได้ทรงส่งเสริมให้ชาวไทยมุสลิมได้รับการศึกษาและเข้ารับราชการ จนกระทั่งปัจจุบันคนไทยมุสลิมไม่คิดว่าตนเองแตกต่างจากคนไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

ในพื้นที่ภาคเหนือ พระองค์ทรงสร้างเอกภาพแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยทรงมีพระราชดำรินำไปช่วยเหลือชาวเขาในส่วนที่รัฐไม่สามารถทำได้เต็มที่ เช่น โครงการพระราชดำริ โครงการหลวงในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

การนับถือศาสนาจะสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นแก่คนในชาติเกิดความขัดแย้งและการเกลียดชังระหว่างคนต่างศาสนา หรือต่างลัทธิความเชื่อ ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งทางศาสนาที่รุนแรง ในที่สุดประเทศชาติย่อมไม่อาจดำรงอยู่ต่อไปได้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระองค์ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในทุก ๆ ศาสนา ทรงส่งเสริมสนับสนุน และเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นองค์ประธานในการประกอบพิธีทางศาสนา และงานสมโภชที่สำคัญของศาสนาต่าง ๆ ตลอดมา นับตั้งแต่ขึ้นครองราชย์

พระองค์ทรงผสมผสานความร่วมมือของทุกศาสนา ทำให้ไม่เกิด

ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ชาวเขาสามารถช่วยตนเองได้ในการปลูกพืชที่มีประโยชน์ที่สำคัญยังเป็นการสร้างสำนึกความเป็นเอกภาพแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของประเทศ ทำให้ชาวเขารู้ว่าเขาเองยังคงเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย และเป็นคนไทยคนหนึ่งเช่นเดียวกัน

2. ทรงสร้างเอกภาพระหว่าง

อุทกการณ์ทางการเมือง

ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระองค์ทรงเป็นผู้สร้างเอกภาพระหว่าง “ประชาชน” กับ “ทหาร” ทรงจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ด้วยการให้ทั้งสองฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน เพื่อเห็นแก่บ้านเมือง เหตุการณ์ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535

2.1 เหตุการณ์ “วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ.2516”

ในเหตุการณ์ครั้งนั้นพระองค์ทรงตัดสินพระทัยเข้าแทรกแซง เนื่องจากทรงทอดพระเนตรเห็นว่าสถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะคับขัน กลุ่มต่าง ๆ ที่มีความขัดแย้งกันอยู่ไม่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง หากพระองค์ไม่เข้าแทรกแซง จะเกิดการปะทะและการสูญเสียเลือดเนื้อขึ้น อันเป็นเหตุบ้านทอนความมั่นคงของชาติและทำลายความสงบสุขของประชาชน

พระองค์ได้ทรงเข้าแทรกแซง 2

ครั้งด้วยกัน ครั้งแรกทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตัวแทนนักศึกษาเข้าเฝ้าถวายคำร้องเรียน พระองค์ทรงสดับฟังและให้การช่วยเหลือ แต่เหตุการณ์ไม่คาดฝันเกิดขึ้น แทนที่เหตุการณ์จะยุติลงด้วยดีตั้งแต่คืนวันที่ 13 ตุลาคม ปรากฏว่าขณะที่นักศึกษา กำลังสลายตัว ก็ได้เกิดการปะทะระหว่างนักศึกษา กับตำรวจขึ้น และทหารได้เข้าปราบปรามบรรดานักศึกษา จนเป็นผลให้เกิดจลาจล เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตัดสินพระทัยเข้า “แทรกแซง” เป็นครั้งที่สอง โดยทรงมีกระแสรับสั่งแต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และขอรับรองให้ประชาชนยุติการฆ่าฟันกัน

2.2 เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ.2535”

ในค่ำวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้นำการเดินขบวน ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นแกนนำเข้าเฝ้า วิธีการสร้างเอกภาพของพระองค์คือ พระราชดำรัส “เดือนสติ” ให้ทั้งสองฝ่ายระงับการใด ๆ โดยเห็นแก่ประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นหลัก ในที่สุดเหตุการณ์สงบลงโดยทุกฝ่ายยินยอมอ่อนน้อมรับพระราชกระแสรับสั่ง และร่วมกันคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นจนกลับคืนสู่ความสงบเรียบร้อย ภายในเวลาอันรวดเร็ว

พระองค์ทรงจัดการความขัด

แย้งในชาติด้วยความกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว และทรงพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะสร้างความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้นภายในชาติ ดังนั้นแม้พระองค์จะไม่ทรงเห็นด้วยกับกระทำการรุนแรงของฝ่ายหนึ่ง แต่พระองค์ก็ไม่เคยถือว่ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็น “ศัตรู” ของพระองค์ พระองค์ทรงเห็นว่าทุกฝ่ายคือพลกนิกรของพระองค์ เมื่อมีความขัดแย้งที่ไม่สามารถจัดการกันเองได้ พระองค์ได้ทรงเข้าไปจัดการกับปัญหานั้น เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวให้เกิดขึ้นในความเป็น “คนไทย”

3. ทรงสร้างเอกภาพระหว่างชนชั้นและฐานในสังคม

พระองค์ทรงสร้างเอกภาพระหว่าง “คนยากจน” และ “คนรวย” ในทางอ้อม ด้วยการช่วยเหลือคนจน ทรงมีความใกล้ชิดประชาชนสมดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีที่ใดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เคยเสด็จไป” พระองค์ทรงเสด็จไปเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส ทรงมีโครงการในพระราชดำริมากกว่า 3,000 โครงการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด พระองค์เสด็จเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ทุรกันดาร พื้นที่ที่เต็มไปด้วยอันตราย พื้นที่ที่ยากจนแร้นแค้น และทรงพัฒนาพื้นที่แถบนั้นให้ดีขึ้น เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พระราชกรณียกิจเช่นนี้มีส่วน

ช่วยบรรเทาให้คนยากจนเกิดความกดดันมากจนกลายเป็นความขัดแย้งกับรัฐหรือคนที่มีฐานะดีกว่าในสังคม

แนวทางการสร้างเอกภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

พระองค์ทรงทำหน้าที่พระประมุขของประเทศ และทรงใช้สิทธิอำนาจนั้นด้วยความชอบธรรมเพื่อประเทศชาติ เพื่อประชาชนโดยรวม โดยในส่วนของสร้างเอกภาพ พระองค์ทรงมีแนวทางสร้างเอกภาพให้คนในชาติเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้โดย

1. พระองค์ทรงเข้าหาประชาชนในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง

พระองค์ทรงเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ยากจน พื้นที่ที่มีความขัดแย้ง อย่างไม่เกรงกลัวอันตราย เช่น พระองค์จะเสด็จแปรพระราชฐานไปยังพระตำหนักทักษิณราชินีเวสต์ ขณะที่สถานการณ์ชายแดนภาคใต้มีความไม่สงบเกิดขึ้นมาก คือมีทั้งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน และโจรจีนคอมมิวนิสต์ พระองค์จะเสด็จออกเยี่ยมเยียนประชาชนใน 4 จังหวัดภาคใต้ และจังหวัดใกล้เคียงเกือบทั่วทุกตำบลและหมู่บ้าน ตลอดเวลาที่ประทับอยู่ที่นั่นของทุกปี พระองค์ได้ทรงดำเนินพระราชกรณียกิจของพระองค์มิได้ขาด กล่าวคือ ส่งเสริม

คุณภาพชีวิตและสวัสดิความด้อยพัฒนาและความยากจนของประชากรมุสลิมใน 4 จังหวัดภาคใต้ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกประทับใจว่าพระองค์ทรงห่วงใยประชาชนอย่างแท้จริง และช่วยลดช่องว่างทางความรู้สึกที่เคยมีในอดีตว่า “ตนเองเป็นชาวมาเลย์” กลายเป็นมีความรู้สึกว่า “ตนเองเป็นคนไทย” แทน

2. พระองค์ทรงใช้หลักของความประนีประนอม พระองค์ทำหน้าที่เหมือน “พ่อปกครองลูก” เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมือง พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คู่กรณีเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงพระราชทานพระราชกระแสเตือนสติให้ทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญของความสามัคคี ชี้นำให้ทั้งสองฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน ทรงแทรกแซงทางการเมืองในบางครั้งหากทรงเห็นว่าไม่มีใครจัดการได้ เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยเร็ว นอกจากนี้พระองค์ยังทรงให้อภัย และไม่ถือโทษ แต่ให้โอกาสทุกฝ่ายเริ่มต้นใหม่ได้เสมอ

3. พระองค์ทรงต้อนรับความแตกต่าง พระองค์ทรงเห็นคุณค่าในความแตกต่างของประชาชน ทรงเข้าไปมีส่วนในเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมที่แตกต่าง ทรงทำให้ประชาชนส่วนน้อยมั่นใจในความเป็นคนไทย เช่น ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกของทุกศาสนา ทรงให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา ทรงเยี่ยมเยียนชาวเขา และ ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ทรงเปิดโอกาสให้คน

ต่างเชื้อชาติ ศาสนา มีส่วนรับใช้ประเทศ ทรงทำให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ต้องการมีส่วนร่วมช่วยบ้านเมือง ฯลฯ

4. พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสที่ย้ำถึงความสามัคคีในชาติเสมอ เพื่อให้คนในชาติเห็นความสำคัญของความมีเอกภาพ ทรงเตือนสติประชาชนชาวไทยเสมอให้ตระหนักว่า หากไร้ซึ่งความสามัคคีแล้ว บ้านเมืองก็จะเกิดความแตกแยกวุ่นวาย จนอาจถึงขั้นต้องเสียเลือดเนื้อด้วยมือของพี่น้อง หรือมือของคนไทยด้วยกันเอง

5. พระองค์ทรงให้กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมสร้างเอกภาพภายในชาติ พระองค์ทรงพยายามสร้างมิตรภาพและการคืนดีในระหว่างคนไทยกลุ่มต่างๆ โดยทรงพยายามให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในประเทศชาติ ให้ฝ่ายปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา มโนนโยบายต่าง ๆ ที่สะท้อนว่าทุกฝ่ายเห็นคุณค่ากันและกันเช่น มโนบาย 66/2523 ทำให้คนที่เคยยึดมั่นในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์กลับเข้ามามีส่วนร่วมรับใช้ประเทศชาติ อย่างที่ไม่มีฝ่ายใดรังเกียจหรือไม่ต้อนรับ ข้าราชการชาวไทยพุทธในพื้นที่จังหวัดภาคใต้จะได้รับการฝึกอบรมให้เป็นมิตรกับประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม แนวคิดในการดำเนินนโยบายเหล่านี้

ย่อมมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแรงบันดาลใจให้ปรารถนาสร้างความสมานฉันท์ในประเทศ

ถ้าพระองค์ไม่ทรงสร้างเอกภาพ... ประเทศไทยจะเป็นเช่นไร...

ถ้าพระองค์ไม่ทรงสร้างเอกภาพในเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การคืนดีท่ามกลางความขัดแย้งจะยากลำบากยิ่ง ความแตกแยกจะเกิดขึ้นทั่วทุกหัวระแหง ประเทศไทยจะไม่สามารถยืนหยัดมั่นคงได้ จนทุกวันนี้ การแบ่งแยกดินแดน 4 จังหวัดภาคใต้ในอดีต อาจกลายเป็นสงครามภายในประเทศ ชาวเขาและชนกลุ่มน้อยจะกลายเป็นพลเมืองชั้นสองที่ส่งผลกระทบทางการเมืองและการปกครองในที่สุด คอมมิวนิสต์อาจประสบความสำเร็จในการกลืนชาติไทย อันจะมีผลให้ประเทศอื่น ๆ จะถูกกลืนเป็นคอมมิวนิสต์ได้ในที่สุด เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ประชาชนอาจไม่ใช่ “ผู้ชนะ” การตายอาจไม่ใช่หลักสิบ หลักร้อย แต่อาจเป็นหลักพัน หลักหมื่น นอกจากนั้นคนจน เกษตรกรผู้ยากไร้ จะทนทุกข์ยากลำบากและทวีจำนวนขึ้น จนในที่สุดกลายเป็นความขัดแย้งกับภาครัฐ และกลุ่มคนที่มีฐานะดีกว่าในสังคม

พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงกระทำ สามารถกล่าว

ได้ว่า พระลักษณะเด่นที่สุดของพระองค์คือ พระองค์ทรงเป็น “กษัตริย์นักสร้างเอกภาพ” (The Unifying King) ให้เกิดขึ้นภายในชาติ ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจในฐานะกษัตริย์แห่งแผ่นดินได้สมดังที่ตรัสไว้เกี่ยวกับบทบาทพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยว่า

“...กษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยเป็นสัญลักษณ์ของประเทศและหากกษัตริย์ดำเนินตามบทบาทนี้ได้สำเร็จ ก็จะเป็นสัญลักษณ์ที่มีชีวิตของประเทศนั้น กษัตริย์ต้องเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาวิญญาณของประเทศไว้ด้วย เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของเรือนร่างหรือวิญญาณของประเทศ ทั้งนี้หมายความว่าประชาชนซึ่งรวมตัวกันเป็นประเทศย่อมมีลักษณะต่าง ๆ กันไปแต่ลักษณะร่วมของประชาชนนั้นต้องมีอยู่ในตัวกษัตริย์...”¹

พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้สร้างเอกภาพให้แก่คนในชาติ เพราะพระองค์ทรงเป็นพระสัญลักษณ์แห่งเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายของคนกลุ่มต่าง ๆ ภายในชาติ

¹ "Give More, Take Less : His Majesty King Bhumibol Aduldej, Kingdom of Thailand" in Leaders, 85 :2, April-June 1982, p.100.

ศาสตราจารย์คุณหญิงสุรียา รัตนกุล กับคณาจารย์ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
สมัยที่ยังอยู่ที่คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

“ ตอนแรกอยู่ศิริราช ที่ศิริราชห้องเล็กมากยาว ๆ มีหน้าต่างบานเดียว
มีเจ้าหน้าที่ประมาณ 10 คน เรียกว่าลำบาก แต่เป็นการลำบากที่ไม่ขมขื่น
แล้วเราก็ไม่ค่อยรู้สึกด้วยว่าเราลำบาก เพราะว่าพวกเรารักกัน
สนิทสนมกัน ตื่นเช้ามาถึงที่ทำงานอาจารย์เรืองเดช ก็เอากล้วยแขกมาวางไว้
หรืออาจารย์พิกุลทองก็เอาขนมกล้วยมาวาง ก็กินกันไป ชงกาแฟกันไป ค่อยกันไป
ทำงานกันไปอยู่อย่างนั้นถึง 7 ปี การที่ต้องอยู่ 7 ปี เป็นการฝึกสมาธิให้พี่ดีมาก
เพราะคนที่จะทำอะไร หนวุกหูแค่ไหน พี่ก็เขียนหนังสือได้ ไม่มีปัญหา ”